

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอาชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552–2567

จิตตินันท์ บุญสถิรกุล*

ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
ประวัติบทความ รับเข้า: 2 ส.ค. 2568 ปรับปรุง: 15 ก.ย. 2568 ตอบรับ: 24 ก.ย. 2568 เผยแพร่: 31 ธ.ค. 2568	การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอาชีพ เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาและส่งเสริมบุคลิกภาพทางอาชีพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม ใช้ฐานข้อมูล TDC (Thai Digital Collection) ค้นหาวิจัยย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2552–2567 ผ่านเกณฑ์ตรวจคุณภาพงานวิจัยด้วยแบบตรวจสอบคุณภาพ พบว่ามีงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 10 ชิ้น โดยเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อยละ 50.0 เป็นการศึกษาอุดมศึกษา รองลงมาร้อยละ 20.0 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในส่วนของตัวแปรต้น พบว่า มากที่สุดร้อยละ 12.0 คือตัวแปรต้นความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค รองลงมาร้อยละ 8.0 การพัฒนาตนเอง ชุดกิจกรรมแนะแนว และการสนับสนุนทางสังคม วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดร้อยละ 60.0 ใช้วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และสถิติเชิงอนุมานที่พบมากที่สุด ร้อยละ 36.36 คือสถิติเชิงอนุมานแบบ Pearson Correlation รองลงมาร้อยละ 27.27 ใช้สถิติแบบ t-test ถัดมาร้อยละ 18.18 ใช้สถิติแบบ Multiple Regression แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลิกภาพทางอาชีพของผู้เรียน ควรเริ่มจากการ (1) สร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่เกื้อหนุน (2) ส่งเสริมความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (3) เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (4) บูรณาการการแนะแนวอาชีพเข้ากับการเรียนการสอน และ (5) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเสริมสร้างบุคลิกภาพทางอาชีพ
คำสำคัญ บุคลิกภาพทางอาชีพ, การสังเคราะห์งานวิจัย, การพัฒนาผู้เรียน, การแนะ แนวอาชีพ, การศึกษาไทย	
*ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: fedujnb@ku.ac.th	

อ้างอิงบทความนี้ (APA 7th Edition):

จิตตินันท์ บุญสถิรกุล. (2568). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอาชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552–2567. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 40(3), 31–43.

A synthesis of research related to career maturity since 2009–2024

Jittinun Boonsathirakul*

Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University

Article Info.

Article history

Received: 2 Aug. 2025
Revised: 15 Sep. 2025
Accepted: 24 Sep. 2025
Published: 31 Dec. 2025

Keywords

career maturity, research
synthesis, student
development, career
guidance, Thai education

*Corresponding author

Email: fedujnb@ku.ac.th

Abstract

The study aimed to synthesize research related to career maturity in order to propose appropriate guidelines for the development and promotion of students' career maturity. Data were collected from the Thai Digital Collection (TDC) database, reviewing research conducted between 2009 and 2024. Research quality was assessed using a standardized evaluation checklist, resulting in ten studies that met the inclusion criteria. Among these, 50% were conducted in higher education settings, followed by 20% at the lower secondary education level. Regarding independent variables, the most frequently studied factor (12%) was the ability to overcome obstacles, followed by self-development, guidance activity packages, and social support, each accounting for 8%. The most common sampling method was stratified sampling (60%), while the most frequently used inferential statistical method was Pearson correlation (36.36%), followed by t-test (27.27%) and multiple regression analysis (18.18%). The guidelines for developing and promoting students' career maturity should begin with (1) creating supportive educational and social environments, (2) fostering the ability to overcome obstacles, (3) emphasizing continuous self-development, (4) integrating career guidance into teaching and learning, and (5) utilizing tools and technologies to enhance career maturity.

Cite this article (APA 7th Edition):

Boonsathirakul, J. (2025). A synthesis of research related to career maturity since 2009–2024. *Journal of Kasetsart Educational Review*, 40(3), 31–43.

บทนำ

การวางแผนทางอาชีพเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ในปี ค.ศ. 1929 สหรัฐอเมริกาและยุโรปประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยเฉพาะยุโรปซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จึงทำให้ประเทศยุโรปและสหรัฐต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของตน การสร้างงานและสร้างอาชีพเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญที่ใช้ในการฟื้นฟู โดยรัฐได้เริ่มต้นโครงการขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระตุ้นเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม พวกเขาพบปัญหาที่สอดคล้องกับปัจจุบัน คือการเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน ในปี ค.ศ. 1929 มหาวิทยาลัยมินนิโซตาได้ก่อตั้งสำนักทดสอบเพื่อช่วยนักศึกษาในการตัดสินใจและวางแผนอาชีพ โดยนำความรู้เรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลมาเสริมสร้างการตัดสินใจในการเลือกงานให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักศึกษา

แต่ในปัจจุบันการวางแผนอาชีพได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากผลกระทบของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruptive Technology) การนำ AI และ Machine Learning มาใช้แทนมนุษย์ในหลายๆ อุตสาหกรรมส่งผลให้วิถีชีวิตและการทำงานต้องปรับตัว ประเทศไทยก็เช่นกัน ได้เข้าสู่การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี (Digital Transformation) โดยรัฐบาลไทยในปี พ.ศ. 2559 ได้ประกาศนโยบาย "ประเทศไทย 4.0" ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งต้องการทั้งทักษะทางอาชีพ (Hard Skills) และทักษะทางสังคม (Soft Skills) นโยบายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ซึ่งมุ่งพาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ นวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) สอดคล้องกับรายงาน Future of Jobs 2023 ของ World Economic Forum (2023) พบว่ามากกว่า 3 ใน 4 ของบริษัททั่วโลกมีแผนที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ในอีก 5 ปีข้างหน้า ทำให้อาชีพที่เกี่ยวข้องกับ AI และ Machine Learning มีความต้องการเพิ่มขึ้น ขณะที่อาชีพที่ต้องการลดลง เช่น พนักงานธนาคาร พนักงานบริการไปรษณีย์ พนักงานแคชเชียร์ และพนักงานบัญชีจะถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้เยาวชนต้องปรับตัวและเตรียมพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคตที่อาจยังไม่มีในปัจจุบัน จากการประเมินพบว่าร้อยละ 65 ของเด็กมัธยมในวันนี้อาจลงเอยด้วยการทำงานที่ยังไม่มีในปัจจุบัน (Ringwald, 2015)

ดังนั้น ภาวะทางอาชีพในปัจจุบันจึงมีความสำคัญยิ่งกว่ายุคที่ผ่านมา เนื่องจากโลกการทำงานกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ไม่ได้เพียงมุ่งหวังให้บุคคล “เหมาะสมกับงาน” เท่านั้น แต่ยังต้องการให้มีความสามารถในการปรับตัว วางแผน และตัดสินใจอย่างรอบด้าน งานวิจัยของ สุมาลี ขำอิน และคณะ (2567) ได้ชี้ให้เห็นว่าภาวะทางอาชีพประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนอาชีพ การสำรวจอาชีพ การตัดสินใจ และความรู้เกี่ยวกับโลกการทำงาน ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาภาวะทางอาชีพไม่ได้จำกัดเพียงการเลือกงานที่สอดคล้องกับตนเอง แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคตอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะทางอาชีพจึงมีความจำเป็น เนื่องจากเป็นกระบวนการบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยหลายชิ้นที่มีความสอดคล้องกันเพื่อนำมาสรุปเป็นข้อค้นพบในภาพรวมและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีความน่าเชื่อถือ (Glass, 2015) การสังเคราะห์

ดังกล่าวช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอาชีพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการวิจัยต่อยอด ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการออกแบบการแนะแนวหรือนโยบายด้านอาชีพที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 – 2567
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาและส่งเสริมวุฒิภาวะทางอาชีพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรกำกับคุณลักษณะงานวิจัย

ตัวแปรผลการวิจัย

คุณลักษณะงานวิจัย

1. ตัวแปรคุณลักษณะด้านเนื้อหาของงานวิจัย
ประกอบด้วย ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง
ตัวแปรต้น และ ตัวแปรตาม
2. ตัวแปรด้านวิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 10 ตัวแปร
ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ การออกแบบการวิจัย
การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ขนาดกลุ่มตัวอย่างระยะเวลาที่ใช้ในงานทดลอง
ค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย ประเภทของ
เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย และระดับนัยสำคัญ
ทางสถิติ

วุฒิภาวะทางอาชีพของผู้เรียน

- ประเด็นด้านการวิจัย
- เสนอแนะแนวทางพัฒนาและ
ส่งเสริมวุฒิภาวะทางอาชีพแก่ผู้เรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

วุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity) ตามแนวคิดของ Super (1961) มุ่งเน้นที่พัฒนาการด้านอาชีพในแต่ละช่วงชีวิต โดยมองว่าบุคคลจะมีความพร้อมและความสามารถในการเลือกอาชีพที่แตกต่างกันตามวัย และได้รับอิทธิพลจากเจตคติและความสามารถในการตัดสินใจ (Crites, 1978) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น

สุมาลี ขำอิน และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า วุฒิภาวะทางอาชีพมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนอาชีพ การสำรวจอาชีพ การตัดสินใจ และความรู้เกี่ยวกับโลกการทำงาน ซึ่งในมุมมองของ Social Cognitive Career Theory (SCCT) ซึ่งพัฒนาโดย Lent and Brown (2019) ได้อธิบายว่าการพัฒนาเส้นทางอาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับ สามองค์ประกอบหลัก คือ (1) ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) (2) ความคาดหวังต่อผลลัพธ์ของการกระทำ (Outcome Expectations) และ (3) เป้าหมายส่วนบุคคล (Personal Goals) เมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดวุฒิภาวะทางอาชีพ จะเห็นได้ว่าการวางแผนอาชีพและการตัดสินใจ สัมพันธ์โดยตรงกับเป้าหมายส่วนบุคคล ตามกรอบ SCCT ถัดมา การสำรวจอาชีพและความรู้เกี่ยวกับโลกการทำงาน เกี่ยวข้องคาดหวังต่อผลลัพธ์ของการกระทำ เพราะบุคคลต้องการเข้าใจว่าการเลือกอาชีพใดจะนำไปสู่ผลลัพธ์แบบใด และส่วนความเชื่อมั่นในความสามารถ (self-efficacy) เป็นฐานสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความมั่นใจในการเลือกอาชีพและฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Crites (1978) และตัวแปรต้นสำคัญที่พบในงานวิจัยไทย เช่น ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการพัฒนาตนเอง

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพมีความจำเป็น เนื่องจากเป็นกระบวนการบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยหลายชิ้นที่มีความสอดคล้องกันเพื่อนำมาสรุปเป็นข้อค้นพบในภาพรวม สร้างองค์ความรู้ใหม่ และหาคำตอบที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอาชีพ (Glass, 2015) การสังเคราะห์งานวิจัยด้านวุฒิภาวะทางอาชีพจึงมีประโยชน์ในการพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุม สร้างแนวทางการวิจัยต่อยอด และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการแนะแนวหรือนโยบายด้านอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

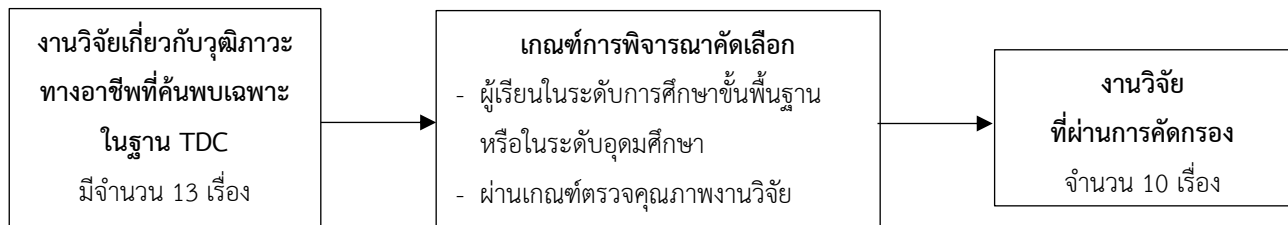
งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ในประเทศไทย 15 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552–2567 จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เฉพาะฐานข้อมูล TDC (Thai Digital Collection) ทั้งการออกแบบวิจัยเชิงพรรณนา เชิงคุณภาพ เชิงทดลอง และดำเนินการในลำดับถัดไป

1. ประชากร คือ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ จำนวน 13 เรื่อง
2. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย งานวิจัยในกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาจำนวน 10 เรื่อง โดยมีการเกณฑ์การคัดเลือกดังต่อไปนี้ (1) เป็นงานวิจัยที่ใช้กลุ่มประชากรเป็นผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือในระดับอุดมศึกษาในรูปแบบ Full-text และ (2) เป็นงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ตรวจคุณภาพงานวิจัยด้วยแบบตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย เป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนจำนวน 19 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ และวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย จากหนังสือ บทความ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของการบันทึกและตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ประกอบด้วย 1) ตัวแปรด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย และ 2) ตัวแปรด้านวิธีการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการ Hand searching ใน ฐานข้อมูล TDC (Thai Digital Collection) ใช้วิธีการสืบค้นโดยเลือกคำว่า “วุฒิภาวะทางอาชีพ Career maturity” และเลือกแยกคำตามช่องว่าง จากนั้นจึงทำการดาวน์โหลดมาทั้งหมด ทั้งการออกแบบวิจัยเชิงพรรณนา เชิงคุณภาพ เชิงทดลอง และดำเนินการในลำดับถัดไป

ภาพที่ 2 แผนภาพขั้นตอนการคัดกรองงานวิจัย

3. ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยด้วยแบบตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย มาใช้ประเมินคุณภาพของงานวิจัยทั้งหมด ซึ่งแบ่งออกเป็น บทคัดย่อ ชื่อเรื่อง บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล และสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2549) โดยประกอบไปด้วย 4 ระดับ (Likert Scale) มีจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ มีคะแนนตั้งแต่ 0-3 คะแนนเต็ม 57 คะแนน โดยวิจัยตั้งเกณฑ์ผ่านไว้ที่ 40 คะแนนขึ้นไป จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70

4. ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้จาก หนังสือ บทความ เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ มาสร้างแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยที่มีการกำหนดรหัสสำหรับการบันทึกค่าในแต่ละรายการ เมื่อสร้างเสร็จแล้วนำแบบบันทึกข้อมูลไปทดลองทำการบันทึกข้อมูล 3 เรื่อง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมในการเก็บข้อมูล ก่อนจะนำมาปรับปรุงให้มีความชัดเจนครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษามากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความครอบคลุมตัวแปรด้านคุณลักษณะงานวิจัย จากนั้นนำมาปรับปรุง และดำเนินการเก็บข้อมูล โดยได้ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเฉลี่ยที่ .97

5. นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมการวิจัยที่ทำเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2552-2567 ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัย

ตารางที่ 1 งานวิจัยจากสถาบันที่ผ่านเกณฑ์

ลำดับ	สถาบัน	ชื่องานวิจัย
1	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	อิทธิพลของค่านิยมในการทำงานเกษตร ความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง และ ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรคที่มีต่อภาวะทางอาชีพเกษตรของนิสิต
2	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	อิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิศวกร การพัฒนาตนเอง และ ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค ที่มีต่อภาวะทางอาชีพวิศวกร ของนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิศวกรรมศาสตร์
3	มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช	ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างภาวะ ทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี
4	มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช	ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อเพื่อส่งเสริมภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
5	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	ทัศนคติต่อการศึกษาด้านช่างอุตสาหกรรม การเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคเชียงราย จังหวัดเชียงราย
6	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	การเรียนรู้โดยการนำตนเอง ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค การสนับสนุนทาง สังคมและภาวะทางอาชีพ ของนิสิตที่กำลังศึกษาในวิชาชีพตามความต้องการ ของประชาคมอาเซียน
7	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	อิทธิพลของอัตมโนทัศน์ การกำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม ที่มีต่อภาวะทางอาชีพของนิสิตเรียนดี
8	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ	ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
9	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	ต้นทุนชีวิต การพัฒนาตนเอง ทักษะทางสังคมและภาวะทางอาชีพของนักเรียน อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ
10	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	การสร้างแบบจำลองเชิงสาเหตุของการพัฒนาภาวะทางอาชีพของนักจิตวิทยา

จากตารางที่ 1 พบว่างานวิจัยจากสถาบันที่ผ่านเกณฑ์ทั้ง 3 แห่ง มากที่สุด ร้อยละ 70.0 คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองลงมา ร้อยละ 20.0 คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และร้อยละ 10.0 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ส่วนที่ 1 ตัวแปรคุณลักษณะด้านเนื้อหาของงานวิจัย

1. ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มากที่สุดร้อยละ 50.0 เป็นการศึกษาอุดมศึกษา รองลงมาร้อยละ 20.0 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 10.0 เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2. ตัวแปรต้นจากงานวิจัยทั้งหมด พบว่า มากที่สุดร้อยละ 12.0 คือตัวแปรต้นความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค รองลงมาร้อยละ 8.0 การพัฒนาตนเอง ชุมกิจกรรมแนะแนว และการสนับสนุนทางสังคม และร้อยละ 4.0 คือ ต้นทุนชีวิต ต้นทุนทางจิตวิทยา ทักษะทางสังคม ทักษะต่อการศึกษาด้านช่างอุตสาหกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล ฯลฯ ตามลำดับ

3. ตัวแปรตามจากงานวิจัยทั้งหมด พบว่า มากที่สุดร้อยละ 70.0 คือ วุฒิภาวะทางอาชีพ รองลงมาร้อยละ 10.0 คือ วุฒิภาวะทางอาชีพเกษตร วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ และ วุฒิภาวะทางอาชีพของนักจิตวิทยา

ส่วนที่ 2 ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยด้านวิธีการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของงานวิจัยทั้งหมด พบว่ามากที่สุดร้อยละ 46.67 เป็นวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รองลงมา ร้อยละ 26.67 เพื่อเปรียบเทียบ และร้อยละ 13.33 เพื่อพัฒนา/สร้าง และหาความสัมพันธ์

2. การออกแบบการวิจัย พบว่า มากที่สุดร้อยละ 70.0 เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย รองลงมาร้อยละ 20.0 เป็นการออกแบบวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design และร้อยละ 10.0 เป็น One Group Pretest – Posttest Design

3. จำนวนกลุ่ม ขนาด และระยะเวลาในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มากที่สุดร้อยละ 80.0 เป็นงานวิจัยที่ใช้ 1 กลุ่มตัวอย่าง และร้อยละ 20.0 ใช้ 2 กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มากที่สุดร้อยละ 70.0 เป็นงานวิจัยแบบบรรยาย รองลงมาร้อยละ 20.0 ใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 26–35 ตัวอย่าง และร้อยละ 10.0 ใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 56–65 และระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล พบว่า มากที่สุดร้อยละ 70.0 เป็นงานวิจัยแบบบรรยาย รองลงมาร้อยละ 20.0 ใช้เวลาตั้งแต่ 11–15 ชั่วโมง

4. ประเภทของเครื่องมือและความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า มากที่สุดร้อยละ 90.0 ใช้แบบสอบถาม และร้อยละ 10.0 ใช้แบบทดสอบ/แบบวัด และความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย พบว่า มากที่สุดร้อยละ 50.0 มีค่าความเที่ยงระหว่าง 0.85–1.00 รองลงมาร้อยละ 40.0 เป็นงานวิจัยที่มีค่าความเที่ยงของเครื่องมือระหว่าง 0.75–0.84

5. สถิติที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งออกเป็น สถิติเชิงบรรยาย พบว่า งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์โดยมากที่สุดร้อยละ 34.48 ใช้สถิติร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ 31.03 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ถัดมาเป็นส่วนของสถิติอนุมาน พบว่า งานวิจัยต่าง ๆ ใช้สถิติเชิงอนุมานที่มากที่สุด ร้อยละ 36.36 คือสถิติเชิงอนุมานแบบ Pearson Correlation รองลงมาร้อยละ 27.27 ใช้สถิติแบบ t-test ถัดมาร้อยละ 18.18 ใช้สถิติแบบ Multiple Regression ร้อยละ 13.64 ใช้สถิติแบบ F-test และร้อยละ 4.55 ใช้สถิติแบบ Structural Analysis

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาและส่งเสริมภาวะทางอาชีพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

จากการวิจัยพบว่าตัวแปรต้นที่ถูกนำไปใช้กับการวิจัยมากที่สุดร้อยละ 12.0 คือตัวแปรต้นความสามารถในการฟังคำอุปสรรค รองลงมาร้อยละ 8.0 การพัฒนาตนเอง ชุดกิจกรรมแนะแนว และการสนับสนุนทางสังคม และจากการศึกษางานวิจัยที่ใช้สถิติแบบ Multiple Regression ยังพบว่า ความสามารถในการฟังคำอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และการพัฒนาตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายภาวะทางอาชีพได้ จึงสามารถสรุปได้ว่า หากต้องการพัฒนาภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนหรือนักศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนทางสังคม ส่งเสริมความสามารถในการฟังคำอุปสรรคและการพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมภาวะทางอาชีพควรคำนึงถึง (1) การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่เกื้อหนุน (2) ส่งเสริมความสามารถในการฟังคำอุปสรรค (3) เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (4) บูรณาการการแนะแนวอาชีพเข้ากับการเรียนการสอน และ (5) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเสริมสร้างภาวะทางอาชีพ เช่น E-Portfolio หรือ Dashboard การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเห็นพัฒนาการด้านการเรียนรู้และทักษะอาชีพของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประเด็นด้านการวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะทางอาชีพ พบว่าการออกแบบส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย (ร้อยละ 70.0) และงานวิจัยเชิงทดลอง (ร้อยละ 30.0) โดยมีการใช้ภาวะทางอาชีพเป็นตัวแปรตามหลักเหมือนกันทั้งหมด แต่ตัวแปรต้นมีความหลากหลาย อาทิ ความสามารถในการฟังคำอุปสรรค (ร้อยละ 12.0) การพัฒนาตนเอง ชุดกิจกรรมแนะแนว และการสนับสนุนทางสังคม (ร้อยละ 8.0) รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ต้นทุนชีวิต ทักษะทางสังคม และทัศนคติด้านการศึกษาช่วงอุตสาหกรรม (ร้อยละ 4.0) งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้สถิติ Pearson Correlation (ร้อยละ 36.36) และ Multiple Regression (ร้อยละ 18.18) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทำนาย โดยตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ รัตน์ติกรณ์ จอมชาญพันธ์ และคณะ (2560) พบว่าปัจจัยต่าง ๆ สามารถอธิบายภาวะทางอาชีพได้ถึงร้อยละ 69.4 ($R^2 = .694$) และงานของ มุกิตา เสตะจิต และ งามลัมย์ ผิวเหลือ (2560) ที่รายงานว่าโมเดลการทำนายที่สอดคล้องกับงานดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยทั้ง 2 งานพบว่าการสนับสนุนทางสังคมค่อนข้างมีอิทธิพลสูง สะท้อนให้เห็นว่างานวิจัยไทยให้ความสำคัญกับการสำรวจปัจจัยหลากหลายที่ส่งผลต่อภาวะทางอาชีพในหลายมิติ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดเพราะใช้เพียงงานวิจัยในประเทศไทยเท่านั้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับงานสังเคราะห์ในต่างประเทศจะเห็นลักษณะที่แตกต่างออกไป โดยตัวอย่างงานของ Abdullah (2023) ที่ทำสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะทางอาชีพ แสดงความสัมพันธ์เชิงปริมาณระหว่าง การตัดสินใจทางด้านอาชีพ และ ความมั่นใจในตนเอง กับภาวะทางอาชีพ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.4665 ซึ่งยืนยันว่าความเชื่อมั่นในการตัดสินใจอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาวะทางอาชีพโดยตรง

ดังนั้น งานวิจัยไทยแม้จะเน้นความหลากหลายของตัวแปรต้น ขณะที่งานวิจัยต่างประเทศเจาะลึกในตัวแปรสำคัญที่มีความชัดเจน ทั้งสองแนวทางสามารถเกื้อหนุนกันได้ โดยงานวิจัยในประเทศไทยช่วยเปิดมุมมองที่ครอบคลุม

หลายปัจจัย ขณะที่งานสังเคราะห์จากต่างประเทศช่วยยืนยันความสัมพันธ์เชิงปริมาณที่ชัดเจน ซึ่งรวมกันแล้วทำให้เกิดความเข้าใจว่าวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นผลจากการผสมผสานระหว่างปัจจัยภายในและบริบททางสังคมที่ส่งผลร่วมกัน เช่น ความเชื่อมั่น การตัดสินใจ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และการสนับสนุนทางสังคม แต่ยังมีข้อจำกัดคือการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานภายใต้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ยังทำให้ผลการวิจัยที่มีอยู่เสี่ยงล้าสมัยหากไม่ได้รับการปรับปรุงหรือติดตามอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาและส่งเสริมวุฒิภาวะทางอาชีพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม จากผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำนายวุฒิภาวะทางอาชีพได้ การสนับสนุนทางสังคมหมายถึงความช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อน และชุมชน ที่ช่วยให้บุคคลเผชิญกับความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Acoba, 2024) ขณะที่ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสะท้อนถึงศักยภาพของบุคคลในการเผชิญและจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม (American Psychological Association, 2020) ซึ่งมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการตัดสินใจและการวางแผนเส้นทางอาชีพ (Lent et al., 2000) นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองยังเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ (สุวิมล เคลือบคณโท และ งามลัมย์ ผิวเหลือง, 2552) เนื่องจากช่วยให้บุคคลเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง ตั้งเป้าหมายชัดเจน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน (Patton & Creed, 2001) ผลลัพธ์ของการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจได้ดีขึ้นและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในอาชีพ ความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการสร้างเส้นทางอาชีพที่ยั่งยืน (Koen, Klehe, & Van Vianen, 2013) งานวิจัยร่วมสมัยต่อยอดแนวคิดของ Super (1960) โดยไม่ได้มองว่าวุฒิภาวะทางอาชีพเกิดจากการพัฒนาตามช่วงวัยเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยเสริมอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายใน เช่น ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและการพัฒนาตนเอง หรือปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการวางแผน ตัดสินใจ และเลือกเส้นทางอาชีพอย่างเหมาะสม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหากต้องการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนหรือนักศึกษา จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนทางสังคม ส่งเสริมความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และสนับสนุนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวควรคำนึงถึง (1) การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่สนับสนุนการเรียนรู้ (2) การส่งเสริมทักษะการฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจ (3) เน้นการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านทั้งความรู้ ร่างกาย จิตใจ และสังคม (4) การบูรณาการการแนะแนวอาชีพเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับโลกการทำงาน และ (5) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เช่น E-Portfolio หรือ Dashboard การเรียนรู้ เพื่อติดตามพัฒนาการและสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความพร้อมให้ผู้เรียนวางแผนและเลือกเส้นทางอาชีพได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะทางอาชีพมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต
2. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรคและการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อสร้างแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมสู่อาชีพในอนาคต
3. ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะทางอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ของภาครัฐ โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่เกื้อหนุน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบูรณาการการแนะแนวอาชีพเข้ากับการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกและหลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. จากการศึกษาพบว่าอาชีพในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงควรมีการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาและโลกการทำงานในยุคดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงและความทันสมัยของการวัดผล
3. จากการศึกษาพบว่า ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม และการพัฒนาตนเองเป็นตัวแปรที่สอดคล้องกับภาวะทางอาชีพมากที่สุด จึงควรมีการนำตัวแปรดังกล่าวไปศึกษาเพื่อพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับภาวะทางอาชีพให้สอดคล้องกับโลกปัจจุบันมากขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- จิตตินันท์ บุญสุธิกุล. (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554–2563. วารสารการวัดผลการศึกษา, 39(105), 227–238.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2549). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผล การศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ].
- มุกิตา เสตะจิต และ งามลมัย ผิวเหลือง. (2560). อิทธิพลของอัตมโนทัศน์ การกำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อภาวะทางอาชีพของนิสิตเรียนดี. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(18), 164–178.
- รัตนดิกรณ จอมชาญพันธ์, งามลมัย ผิวเหลือง, และ เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2559). ความต้องการเชิงวิชาชีพในประชาคมอาเซียน: การเรียนรู้โดยการนำตนเอง ความสามารถในการพึ่งพาอุปสรรค การสนับสนุนทางสังคมและภาวะทางอาชีพของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, 13(1), 102–127.

- สุมาลี ขำอิน, พัทธภรณ์ ศรีสวัสดิ์, และ วิไลลักษณ์ ลังกา. (2567). การพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 12(5), 1954–1967.
- สุวิมล เคลือบคณโท และ งามลมัย ผิวเหลือง. (2552). อิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิศวกร การพัฒนาตนเอง และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพวิศวกรของนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิศวกรรมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 35(1), 106–116.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- Abdullah, S. M. (2023). The meta-analysis study: Career decision making self-efficacy and career maturity. *Insight: Jurnal Ilmiah Psikologi*, 25(1), 1–16.
<https://doi.org/10.26486/psikologi.v25i1.3254>
- Acoba, E. F. (2024). Social support and mental health: The mediating role of perceived stress. *Frontiers in Psychology*, 15, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1330720>
- American Psychological Association. (2020). *Building your resilience*.
<https://www.apa.org/topics/resilience>
- Crites, J. O. (1978). *The Career Maturity Inventory* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Glass, G. (2015). Meta-analysis at middle age: A personal history. *Research Synthesis Methods*, 6(3), 1–19. <https://doi.org/10.1002/jrsm.1133>
- Koen, J., Klehe, U. C., & Van Vianen, A. E. M. (2013). Employability and job performance: The moderating role of career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, 82(3), 254–263.
<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2013.01.005>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47(1), 36–49.
<https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.1.36>
- Lent, R. W., & Brown, S. D. (2019). Social cognitive career theory at 25: Empirical status of the interest, choice, and performance models. *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103316.
<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.06.004>
- Patton, W., & Creed, P. A. (2001). Developmental issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49(4), 336–351. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2001.tb00962.x>
- Ringwald, A. (2015). 3 ways to fix our broken training system. *World Economic Forum*.
<https://www.weforum.org/agenda/2015/01/three-ways-to-fix-our-broken-training-system>

Super, D. E. (1961). Consistency and wisdom of vocational preference as indices of vocational maturity in the ninth grade. *Journal of Educational Psychology*, 52(1), 35–43.

<https://doi.org/10.1037/h0045450>

World Economic Forum. (2023). *The future of jobs report 2023*.

https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf